

Els (més) venuts

Autor: Pau Vidal

Data de publicació: 23-04-2018

‘GDLC: venut -uda 2 adj i m i f Que s’ha deixat subornar, que ha traït algú o alguna cosa per diners o un altre profit material’. No és el cas de ‘Sota l’estora...’ de Lluís Batlle. Article d'en Pau Vidal a Vilaweb per al dia de Sant Jordi d'enguany.

L’altre dia David Guzmán, presentador del programa de llibres ‘Ciutat Maradga’ de Catalunya Ràdio, denunciava la ‘pantomima dels rànquings’ en què s’ha convertit Sant Jordi. ‘Vivim emmetzinats pel deliri de la competició’, deia. Tots? No. Un petit llogaret lector resisteix ara i sempre a la propaganda dels grans grups.

Si sou més de lletres que de xifres, i si creieu que el nom que figura a la coberta s’ha de correspondre amb el del veritable autor del llibre, vet aquí la meva recomanació per a la diada d’avui. Un llibre tan especial que no solament no sortirà a les llistes dels més venuts (la qual cosa ja és una garantia) sinó que ni tan sols el trobareu a cap parada. L’haureu d’anar a buscar en alguna de les llibreries indicades al web, perquè Lluís Batlle se l’ha hagut d’autoeditar. Un text massa coratjós fins i tot per a les editorials petites.

Sota l’estora del Segle d’Or castellà s’inscriu en la línia ideològica i de recerca de l’Institut Nova Història, popularment conegut com ‘el sonat d’en Bilbeny i la seva colla’. Si en Jordi Bilbeny, entestat a demostrar la catalanitat de Cristòfor Colom i del Quixot, i la seva colla cada cop semblen menys sonats és gràcies, entre altres coses, a llibres com el d’en Batlle. L’investigador parteix del sorprenent erm literari de tres segles anomenat Decadència (sense el qual, segons la versió tradicional, no podria existir la Renaixença, la que arrenca amb aquella pastifa de poema que és l’Oda a la pàtria) per investigar el que anomena ‘un furt literari’. Es tracta de desemmascarar els errors de la historiografia, involuntaris o interessats, per reconstruir els mecanismes gràcies als quals el poder castellà es va anar apropiant de la majoria de l’obra literària en català a partir del segle XVI: lleis de control d’imprentes, crema d’exemplars, penes

inquisitorials... 'Com pot ser', es demana en Batlle, 'que en una època en què Castella no para d'encadenar crisis i bancarrotes, mentre el Principat es troba en ple apogeu econòmic, els autors catalans es passin massivament a la llengua castellana?' L'objectiu final de Sota l'estora... és restituir la literatura catalana (autors valencians inclosos, no cal dir-ho), i per extensió la nació política, al lloc que li pertocaria si no hagués estat espoliada.

La gràcia d'aquesta obra és que parteix de l'anècdota (les catalanades que els estudiosos han detectat en un bon nombre de títols del Siglo de Oro) per arribar a la categoria: l'espoli d'una cultura, compartit per cert amb altres carronyaires com França i Anglaterra. Els capítols dedicats als calcs de vocabulari i fraseologia són de tebeo. Recordeu aquell pintoresc 'pardiez!' que llegíem a les aventures del botones Sacarino? Doncs seria una mala còpia de 'per Déu', igual que locucions presumptament tan castisses com 'erre que erre', 'andar con pies de plomo', 'alma de cántaro', 'pelillos a la mar' i tantes altres. Segons en Batlle, 'no tenir pèls a la llengua', que ben mirat no deixa de ser una bertranada, seria en realitat 'no tenir tel a la llengua'. Si voleu xalar seguiu aquí les vicissituds de dues locucions castellanes sense cap ni peus com són 'Plega a Dios que orégano sea' i 'Eso pido y barras derechas!', emprades ni més ni menys que per Cervantes, Góngora i Lope de Vega. La profusió d'incoherències sintàctico-semàntiques en moltes obres d'aquell període li fa sospitar l'existència de taules de traducció sistemàtica, denunciades per alguns autors en el que aleshores s'anomenaven 'Pragmàtiques'. Per fer-vos-en una idea, a l'annex, d'altra banda deliciós perquè aplega textos del XVII que fan morir de riure, n'hi recull una de titulada Discurso o recopilación de las necedades.

Dels aspectes estrictament gramaticals es passa a la denúncia de l'operació de robatori a gran escala. Els tripijocs legals per atènyer la 'Castellanització del passat peninsular', la 'Construcció de la llengua castellana' o 'L'encaix en el relat històric' (són títols d'alguns dels capítols) no poden no fer pensar en aquesta 'nación más antigua del mundo' i el 'gran país' de què sentim parlar tant últimament. Pur desideràtum. Si no fos que en realitat és una cosa molt pitjor.

Probablement una feina com aquesta no s'hauria pogut dur a terme des de l'àmbit universitari, massa encotillat per arriscar-se a recerques aparentment tan extravagants. Però allò que fa d'aquest enginyer un filòleg molt prometedor és que no desdenya, ans al contrari, el paper de la llengua col·loquial. Lluís Batlle és dels pocs, poquíssims, casos de gent del gremi que gosa donar veu en públic a la parla oral, en el seu cas en la variant garrotxina (llenga, iclésia, la forma 'è' del verb conjugat 'és'...) en situacions de certa formalitat. En un ambient en el qual encara pesa massa l'encarcament noucentista i la pronúncia espertiana (hi ha congressos de llengua que semblen competicions entre quelcomejadors i nogensmenysistes), aquest posicionament ja és tot una declaració de principis. Una declaració que el que compta de debò és el propi codi lingüístic i el paper essencial que ha de jugar en l'articulació política. I, per a això, la recuperació de la consciència nacional, i això inclou el patrimoni lingüístic, és bàsica.

Bona lectura.

Opinió> Mail Obert

Per Pau Vidal

22.04.2018 22:00

<http://www.vilaweb.cat/noticies/els-mes-venuts-mail-obert-opinio-article-pau-vidal/>